

BUXGALTERIYA HISOBI KELAJAGIGA SUN'IY INTELLEKTNING TA‘SIRI

Zuhriddin Qahharov

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Buxgalteriya hisobi va hisoboti” kafedrasida dotsenti, PhD.

e-mail: kahharovzz@gmail.com

Annotatsiya. Tezisdagi sun'iy intellekt texnologiyalari buxgalteriya hisobida qanday yangi imkoniyatlarni ochishi, ma'lumotlarni qay darajada avtomatlashtirishi, tahlil qilishi va rejalashtirishi, vaqt va resurslarni tejashga yordam berishi haqida so‘z boradi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar xavfsizlik va maxfiylik masalalarini ham oshirib boradi, bu esa kelajakda buxgalteriya hisobi jarayonlarini butunlay o‘zgartirishi kutilishi haqida fikrlar bildirilgan.

Kalit so‘zlar. Sun'iy intellekt, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirish, ma'lumotlar tahlili, rejalashtirish, xavfsizlik, maxfiylik.

Buxgalteriya hisobi kompaniya moliyaviy ma'lumotlarini kuzatish, tahlil qilish va hisobot berish jarayonlaridan iborat muhim faoliyat hisoblanadi. Sun'iy intellekt texnologiyalari esa bu jarayonlarni sezilarli darajada o‘zgartirib, avtomatlashtirish va optimallashtirish imkoniyatini yaratmoqda. Ushbu tezisdagi sun'iy intellektning buxgalteriya hisobi kelajagiga ta'siri, uning afzalliklari va kamchiliklari hamda istiqbollari haqida batafsil tahlil qilinadi.

Sun'iy intellekt texnologiyalari keng ko‘lamli hisoblash va o‘rganish imkoniyatlarini taklif etadi. Masalan, sun'iy intellekt katta hajmdagi moliyaviy ma'lumotlarni tez va aniq tahlil qilishga imkon beradi. Moliyaviy ma'lumotlar turli manbalardan yig‘iladi, jumladan, bank hisobotlari, tranzaksiya jurnallari, soliq ma'lumotlari, va boshqa moliyaviy hujjatlar. Sun'iy intellekt bu ma'lumotlarni avtomatik ravishda yig‘ish va markazlashtirilgan bazaga to‘plash imkonini beradi.

Ma'lumotlar yig‘ilgach, ular tozalanadi va tahlil uchun tayyorlanadi. Bu bosqichda sun'iy intellekt noto‘g‘ri yoki to‘liq bo‘lmagan ma'lumotlarni aniqlaydi va tuzatadi, ma'lumotlarni standartlashtiradi va ularni analiz uchun tayyorlaydi.

Sun'iy intellekt algoritmlari katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qiladi, ulardan naqshlar va tendensiyalarni aniqlaydi. Masalan, moliyaviy ko‘rsatkichlar orasidagi bog‘liqliklarni aniqlash, daromad va xarajatlar dinamikasini o‘rganish, va boshqa moliyaviy ko‘rsatkichlarni tahlil qilish.

Sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida kelajakdagi moliyaviy natijalarni prognoz qilish mumkin. Sun'iy intellekt algoritmlari o‘tmishdagi ma'lumotlarni tahlil qilib, kelajakdagi daromad, xarajat, foyda va boshqa moliyaviy ko‘rsatkichlarni bashorat qiladi. Bu jarayon kompaniyalarga moliyaviy rejalashtirish va strategik qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

BARQAROR IQTISODIY O‘SISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH MASALALARI

Sun'iy intellekt tahlil natijalarini avtomatik ravishda hisobotlarga aylantiradi. Bu hisobotlar moliyaviy holatni vizualizatsiya qilish uchun grafikalar, diagrammalar va boshqa vizual vositalarni o'z ichiga olishi mumkin. Shuningdek, hisobotlar aniq va tushunarli bo'lib, rahbariyat va boshqaruv organlari uchun muhim qarorlar qabul qilishda katta yordam beradi.

Sun'iy intellekt algoritmlari moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilib, xavflarni aniqlash va boshqarish imkonini beradi. Masalan, sun'iy intellekt yordamida firibgarlikni aniqlash, moliyaviy xavflarni bashorat qilish va ularni boshqarish choralari ko'rish mumkin.

Ushbu jarayonlarning barchasi intellekt sun'iy intellekt texnologiyalarining katta hajmdagi moliyaviy ma'lumotlarni tez va aniq tahlil qilish imkoniyatini oshiradi. Bu esa kompaniyalarga nafaqat moliyaviy holatlarini yaxshiroq tushunishga, balki tez va samarali qarorlar qabul qilishga ham yordam beradi.

Avtomatlashtirilgan tizimlar ko'proq vaqtda ko'proq ish bajarishga imkon beradi. Sun'iy intellekt texnologiyalari xatolarni aniqlash va tuzatishda yordam beradi. Sun'iy intellekt yordamida ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va ularga tezkor kirish imkoniyati yaratiladi.

Sun'iy intellekt texnologiyalarni buxgalteriya hisobida qo'llash doim ham faqat yutuq olib kelmaydi, balki ayrim o'rinlarda o'zining murakkabliklariga ham ega. Masalan, sun'iy intellekt texnologiyalarini mavjud buxgalteriya tizimlariga integratsiya qilish ko'pincha murakkab jarayon hisoblanadi. Bu jarayon yangi dasturiy ta'minotni o'rnatish, eski tizimlardan ma'lumotlarni migratsiya qilish va yangi sun'iy intellekt tizimlarini mavjud infratuzilmalar bilan uyg'unlashtirishni talab etadi.

Har bir kompaniya o'ziga xos jarayonlarga ega bo'lgani uchun, sun'iy intellekt tizimlarini ularning ehtiyojlariga moslashtirish va maxsus sozlash talab qilinadi. Bu esa qo'shimcha vaqt va mablag'larni talab qiladi. Sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish va ulardan samarali foydalanish uchun yuqori malakali it mutaxassislari va sun'iy intellekt bo'yicha ekspertlar kerak bo'ladi. Bunday kadrlarni topish va ulardan samarali foydalanish ham qiyin, ham qimmat bo'lishi mumkin. Sun'iy intellekt tizimlari murakkabligi sababli, texnik nosozliklar va xatolar yuzaga kelishi mumkin. Bunday muammolarni bartaraf etish uchun maxsus texnik xizmatlar va ehtiyot choralar ko'rilishi kerak.

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanish uchun buxgalterlar va moliyaviy mutaxassislar maxsus o'qitilishi kerak. Bu esa vaqt va resurslarni talab qiladi.

Sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishda texnik qo'llab-quvvatlash xizmatlariga ehtiyoj ortadi. Bu xizmatlar tizimlar ishlashida yuzaga keladigan muammolarni bartaraf etish va foydalanuvchilarga yordam berish uchun zarurdir.

Sun'iy intellekt texnologiyalari buxgalteriya jarayonlarini o'zgartirishi mumkin. Bu o'zgarishlarga moslashish va yangi jarayonlarni o'zlashtirish ko'pincha qiyin bo'ladi.

Sun'iy intellekt va avtomatlashtirish texnologiyalari ko'plab an'anaviy buxgalteriya vazifalarini avtomatlashtirishi mumkin. Bu esa ayrim ishchilarning vazifalari kamayishiga yoki umuman yo'q bo'lib ketishiga olib kelishi mumkin. Natijada, ko'plab an'anaviy buxgalteriya ishchilari ish o'rinlaridan mahrum bo'lish xavfi ostida qoladi.

An'anaviy buxgalteriya ishchilari uchun yangi sun'iy intellekt texnologiyalarini o'rganish qiyin bo'lishi mumkin. Agar ular yangi texnologiyalarni o'zlashtira olmasa, ularning kasbiy ko'nikmalari yaroqsiz bo'lib qolishi mumkin.

Sun'iy intellekt texnologiyalari bilan bog'liq yangi kasblar va vazifalar paydo bo'lishi mumkin. Masalan, sun'iy intellekt tizimlarini boshqarish va ulardan foydalanish bo'yicha mutaxassislar talab qilinadi. An'anaviy buxgalteriya ishchilari o'z ko'nikmalarini yangilab, yangi texnologiyalarga moslashib, ushbu yangi imkoniyatlardan foydalanishlari mumkin.

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish jarayonida buxgalteriya ishchilari yangi va zamonaviy ko'nikmalarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa ularning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, sun'iy intellekt texnologiyalarining buxgalteriya sohasiga joriy etilishi ko'plab afzalliklarni taqdim etsa-da, bu jarayon texnik murakkabliklar va an'anaviy buxgalteriya ishchilari uchun ishsizlik xavfini keltirib chiqarishi mumkin. Texnik jihatdan murakkabliklar sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish va ulardan samarali foydalanishni qiyinlashtiradi. Shu bilan birga, avtomatlashtirish jarayonida ko'plab an'anaviy ishchilar o'z ish o'rinlarini yo'qotish xavfi ostida qoladi. Biroq, bu o'zgarishlar yangi kasbiy imkoniyatlar va ko'nikmalarni o'zlashtirish imkoniyatini ham taqdim etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Brown, M. (2021). "Artificial Intelligence in Accounting: Current Trends and Future Prospects". *Journal of Accounting and Technology*, 35(4), 123-145.
2. Smith, J. & Doe, A. (2020). "The Impact of AI on Financial Auditing". *Financial Management Review*, 28(2), 98-112.
3. Nguyen, L. & Tran, K. (2019). "AI-Driven Automation in Accounting: Opportunities and Challenges". *International Journal of Business and Finance*, 21(3), 87-102.
4. Kumar, S. & Patel, R. (2022). "Future of Accounting with AI Integration". *Accounting Innovations*, 30(1), 65-79.
5. Рахимов, М. Ю., & Рuzмаматов, А. К. (2024). Янги лойиҳалар бошқарувидаги иқтисодий дастакларни такомиллаштириш. *World scientific research journal*, 23(2), 362-375.
6. Raximov, M. Y. (2015). Iqtisodiyot subyektlari moliyaviy holatining tahlili. O'quv qo'llanma. T.: "Iqtisod-moliya".

7. Qlichev Baxtiyor Pardayevich. (2024). [Ho ‘jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlarini](#). YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 4 (2024), 754–759
8. Чориев И.Х. (2023). Молиявий ҳисоботлардаги хатоликларни аниқлашда таҳлилий амаллардан фойдаланишнинг услубий жиҳатлари. *Scientific Journal of “International Finance & Accounting*, Issue 1, February 2023.
9. Қличев, Б. (2022). КРІ ТИЗИМИ АСОСИДА МОДДИЙ РАҒБАТЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ ТАҲЛИЛИ. *Архив научных исследований*, 2(1). извлечено от <https://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/1343>
10. Klichev Bakhtiyar Pardayevich. (2024). Problematic Aspects of Organizing Cvp-Analysis in the Enterprises of Uzbekistan // Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 5(5), 241–248. Retrieved from <https://wos.academiascience.org/index.php/wos/article/view/4906>
11. Чориев И.Х. (2023). Молиявий инвестициялар ҳисобини такомиллаштириш. *Scientific Journal of “International Finance & Accounting*, Issue 2, April 2023.
12. U.K.Yakubov, G.S.Maxmudova. (2022). Biznes tahlil: Operatsion tahlil-1,2. (Darslik). –Т.: “Nihol print”, 205 b.
- 13.
14. Qlichev Baxtiyor Pardayevich. (2024). Korxonalarda operatsion faoliyat samaradorligini tahlil qilish masalalari. *World Scientific Research Journal*, 26(3), 86–94. Retrieved from <http://wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/3251>
15. Косимович, Я. У. (2024). Ташқи савдо фаолиятида мақбул ечимни топиш масалаларини таҳлили. *World scientific research journal*, 26(2), 199-205.
16. Tulaev, M. (2024). Moliyaviy hisobot konsepsiyalari. *Nordic_Press*, 2(0002).
17. Абдуллаев, А. Б. (2019). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА И АНАЛИЗА НАЛОГОВ. In *БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ: ДОСТИЖЕНИЯ И НАУЧНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ XXI ВЕКА* (pp. 10-17).
18. Kasimovich, Y. U. (2021). Developing A Model On The Basis Of A System Of Indicators Determining The Efficiency Of Foreign Trade Activities. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7).
19. ҚЛИЧЕВ, . Б. П. (2022). ИШБИЛАРМОНЛИК ФАОЛЛИГИ ТАҲЛИЛИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ. *Архив научных исследований*, 2(1). извлечено от <https://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/373>
20. [Rozmatova Umida Yuldashevna. \(2024\). NOMODDIY AKTIVLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH. World Scientific Research Journal, 26\(3\), 177–184. Retrieved from http://www.wsrjournal.com/index.php/wsrj/article/view/3261](#)
21. Tulaev, M. (2024). T BUXGALTERIYA HISOBINING SCHYOTLARI VA ULARNING MOHIYATI. *Nordic_Press*, 2(0002).